

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Adolygiad o'r flwyddyn

Adroddiad blynyddol 2008 – 2009
Crynodeb

**Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael
ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau
Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn
Llywodraeth Cymru i gyfrif.**

Cynulliad Cenedlaethol Cymru - y flwyddyn mewn ffigurau

23,688	Nifer y plant a gymerodd ran yng ngweithdai addysg y Cynulliad
98	Nifer y deisebau a gafwyd yn ystod y flwyddyn
2,500	Nifer y bobl a holwyd fel rhan o arolwg y Cynulliad o ddealltwriaeth pobl o ddatganoli
4,425	Nifer y papurau ymchwil a dogfennau ysgrifenedig a luniwyd gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau
71	Nifer y Cyfarfodydd Llawn a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn
4,990	Nifer y cwestiynau llafar a gyflwynwyd
2,242	Nifer y cwestiynau ysgrifenedig a gyflwynwyd
85	Nifer y cyfarfodydd Pwyllgorau Deddfwriaeth a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn
5	Nifer y Pwyllgorau Deddfwriaeth a sefydlwyd er mwyn rheoli proses ddeddfu'r Cynulliad
257	Nifer y digwyddiadau a gynhaliwyd yn y Senedd yn ystod y flwyddyn
8	Nifer o weithiau y cynhaliwyd balot gan y Llywydd i alluogi Aelodau'r Cynulliad i gynnig cyfreithiau ar gyfer Cymru
2,106,100	Nifer y geiriau ysgrifenedig a gyfieithwyd gan wasanaeth cyfieithu'r Cynulliad
146,528	Nifer yr ymwelwyr â'r Senedd yn ystod 2008-09
95%	Canran y papur a brynwyd gan y Cynulliad a ddaeth o ffynonellau ailgylchu gan gyflenwyr ardystiedig yr FSC
3,000	Nifer y pleidleisiau ar gyfer 'Cewri Cymru', a enillwyd gan Ray Gravell
4,783,900	Nifer y geiriau a gyhoeddwyd gan Gofnod y Trafodion dros y flwyddyn ddiwethaf

Uchafbwyntiau

Ebrill 2008

Agorwyd Siambr Hywel gan y Tywysog Siarl, sef y siambr drafod bwrpasol gyntaf yn Ewrop ar gyfer pobl ifanc.

Ebrill 2008

Y Cynulliad yn cyflwyno ei system e-ddeisebu ar-lein, gan arwain at gynnydd sylweddol yn nifer y deisebau a gyflwynir.

6 Mai 2008

Pasiodd y Cynulliad ei gyfraith gyntaf, y Mesur Gwneud lawn am Gamweddau'r GIG - y gyfraith Gymreig gyntaf i gael ei phasio ers y ddegfed ganrif.

Awst 2008

Y Cynulliad Cenedlaethol yn penodi panel annibynnol i adolygu cyflogau a lwfansau Aelodau'r Cynulliad.

Hydref 2008

Yr arolwg gwleidyddol mwyaf i gael ei gynnal yng Nghymru erioed, a gomisiynwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol, yn dangos bod 70% o bobl o blaid datganoli llawn neu rannol i Gymru.

Tachwedd 2008

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn croesawu Ei Fawrhydi Brenin Letsie III o Lesotho i Fae Caerdydd, fel rhan o fenter i ddatblygu cysylltiadau rhyngseneddol rhwng Cymru a Lesotho.

Rhagfyr 2008

Y Llywydd yn croesawu ei gymheiriaid o'r Alban a Gogledd Iwerddon i Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

Ionawr 2009

Ymwelodd Ei Huchelder Brenhinol Iarlles Wessex â'r Senedd yn ei rôl fel noddwr Mencap.

Ionawr 2009

Enwyd y Cynulliad fel y cyflogwr sydd wedi gwella fwyaf yng Nghymru ym Mynegai Cydraddoldeb yn y Gweithle Stonewall, ac yn un o'r 100 cyflogwr mwyaf hoyw-gyfeillgar yn y DU.

Cynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl

Cynrychioli gwerth am arian

Fel rhan o'r ymrwymiad i egwyddorion tryloywder, ym mis Awst 2008 penododd y Cynulliad Cenedlaethol banel annibynnol, o dan gadeiryddiaeth Syr Roger Jones, i gynnal adolygiad o'r cymorth ariannol a roddir i Aelodau'r Cynulliad. Cylch gwaith y panel oedd adolygu pob agwedd ar y cymorth ariannol sydd ar gael i Aelodau, gan gynnwys cyflogau a lwfansau teithio, llety, swyddfeydd etholaeth a staff cymorth, ac argymell newidiadau iddynt.

Cyhoeddwyd adroddiad y panel ar 6 Gorffennaf 2009. Ceir copi o'r adroddiad ar wefan y Cynulliad.

Cynrychioli pobl ifanc Cymru

Fel rhan o ymdrechion y Cynulliad i annog pobl ifanc i ddysgu am y broses ddemocrataidd, cafodd cyn siambr drafod y Cynulliad yn Nhŷ Hywel ei thrawsnewid yn siambr drafod bwrpasol gyntaf y byd ar gyfer pobl ifanc. Mae Siambr Hywel yn rhoi cyfle i bobl ifanc drafod a chynnal fforymau gan ddilyn yr un rheolau â'r rhai sy'n rheoli trafodion y Cynulliad, lle bydd pobl ifanc yn gwneud cais i siarad ac yna cânt eu galw mewn trefn.

Ym mis Medi 2008, lansiodd y Cynulliad system allgymorth addysg newydd ar gyfer de Cymru, ac ymwelwyd ag 80 o ysgolion a cholegau. Yn rhanbarthau gogledd, gorllewin a chanolbarth Cymru, cafodd 287 o ysgolion a cholegau gyflwyniadau drwy ein rhaglen allgymorth. Yn ystod y flwyddyn, rhoddodd y tîm addysg, gyda'i gilydd, gyflwyniadau a gweithdai i 683 o ysgolion a cholegau, gan gyrraedd cynulleidfa o 23,688 o ddisgyblion.

Cynrychioli buddiannau Cymru drwy dechnoleg

Ym mis Ebrill 2008, ehangodd y Cynulliad Cenedlaethol ei wasanaethau e-ddemocratiaeth, gan gynnwys lansio ein system e-ddeisebu, gwell gwasanaeth gweddarlledu 'Senedd.tv', e-fforymau a chyfleuster 'pleidleisio cyflym' ar gyfer ymgynghoriadau ar-lein mewn perthynas ag ymchwiliadau Pwyllgor.

Cynrychioli eich buddiannau drwy ddeisebau

Mewn cyfnod o ychydig dros ddau fis yn dilyn ei lansiad ym mis Ebrill 2008, cyfrannodd y system e-ddeisebu bumed rhan o'r holl ddeisebau ar gyfer y flwyddyn gyfan. Mae hyn yn dangos bod ffyrdd o ymgysylltu â'r Cynulliad sy'n hawdd i'w defnyddio yn helpu pobl i sylweddoli nid yn unig bod eu lleisiau a'u barn yn cael eu clywed ond bod camau yn cael eu cymryd i ymateb iddynt.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, cafodd y Pwyllgor ddeiseb gan glwb ieuenctid Ammanford Junior Gateway yn galw am gael cyfleusterau nofio am ddim drwy'r flwyddyn i blant a phobl ifanc, a oedd yn golygu bod 150 o ddeisebau erbyn hynny wedi dod i law.

Cynrychioli'r Cynulliad yn y gymuned

Yn ystod y flwyddyn, lansiwyd bws allgymorth y Cynulliad. Bydd y bws yn teithio yn bennaf o amgylch gogledd Cymru, a bydd yn golygu bod y Cynulliad yn dod at garreg drws pobl yng nghymunedau ar draws yr ardal, gan alluogi pobl i gael mynediad at waith y Cynulliad ac i fynegi barn.

Arweiniodd y Llywydd ymgyrch i annog mwy o bobl sy'n draddodiadol wedi wynebu rhwystrau i gyfranogiad i ymgysylltu â'r Cynulliad, drwy gynnal taith o bum rhanbarth etholiadol Cymru er mwyn siarad â grwpiau cynrychiadol i glywed eu barn am sut y gallant ymgysylltu'n well â'r Cynulliad.

Deddfu ar gyfer Cymru

Rhwng 1945 a 1999, dim ond 11 o Ddeddfau a oedd yn berthnasol i Gymru'n unig a gafodd eu pasio gan Senedd y DU – cyfartaledd o un bob pum mlynedd. Rhwng 1999 a 2007, cafodd wyth Deddf arall 'Cymru'n unig' eu pasio; cyfartaledd felly o un Ddeddf 'Gymreig' bob blwyddyn.

Roedd dydd Mawrth 6 Mai 2008 yn ddiwrnod hanesyddol yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru, pan gafodd y Mesur Cynulliad cyntaf erioed ei basio, sef y Mesur Gwneud lawn am Gamweddau'r GIG (Cymru) 2008. Hwn oedd y darn cyntaf o ddeddfwriaeth sylfaenol a wnaeth y Cynulliad Cenedlaethol, y ddeddf Gymreig gyntaf i gael ei phasio ers y ddegfed ganrif a'r ddeddf ddwyieithog gyntaf erioed i gael ei phasio ym Mhrydain.

Yn ogystal â hynny, rhwng mis Mai 2008 a Mawrth 2009:

- cafodd pedwar Mesur Cynulliad eu pasio
- cafodd tri Gorchymyn Cymhwysedd Deddfwriaethol eu gwneud yn rhoi pwerau deddfwriaethol i'r Cynulliad
- roedd saith Gorchymyn arall wedi bod drwy broses graffu cyn deddfu, gan gynnwys dau a gynigiwyd gan Aelodau meinciau cefn
- cyflwynwyd y Mesur Arfaethedig Pwyllgor cyntaf yn ystod 2008/09, sef Mesur Comisiynydd Safonau Cynulliad Cenedlaethol Cymru a ddatblygwyd gan y Pwyllgor Safonau Ymddygiad a oedd yn cynnig rhoi swyddogaeth statudol i'r Comisiynydd Safonau.

Er mwyn cyflawni hyn, dilynwyd y camau canlynol:

- cynhaliodd y Pwyllgorau deddfwriaeth 85 o gyfarfodydd i drafod pob Gorchymyn a Mesur arfaethedig, a chynhyrwyd saith o adroddiadau
- cyfarfu'r Pwyllgor Is-ddeddfwriaeth 32 o weithiau ac adrodd yn ôl ar bob Offeryn Statudol a Mesur arfaethedig a osodwyd ac mae wedi cychwyn craffu ar Fesurau'r DU
- cynhaliodd y Llywydd wyth balot ar gyfer deddfwriaeth arfaethedig Aelod – pedwar yn cynnig Gorchymynion Cymhwysedd Deddfwriaethol a phedwar yn cynnig Mesurau Cynulliad.

Caiff manylion llawn ar gynnydd Gorchymynion a Mesurau eu casglu gan Wasanaeth Ymchwil Aelodau'r Cynulliad a gellir eu gweld ar wefan y Cynulliad.

Dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif

Mae craffu'n effeithiol ar waith llywodraeth yn ganolog i unrhyw broses ddemocrataidd, a chynhelir y gwaith hwn gan y Cynulliad Cenedlaethol mewn nifer o ffyrdd, gyda staff y Cynulliad yn chwarae rhan bwysig wrth ganiatáu i Aelodau'r Cynulliad ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif. Er bod llawer o'r gwaith hwn yn cael ei wneud drwy'r Pwyllgorau craffu (gweler yr adran isod), bydd y Cynulliad yn dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif mewn nifer o ffyrdd eraill.

Cynhaliwyd 71 Cyfarfod Llawn rhwng mis Ebrill 2008 a mis Mawrth 2009.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad hwn, cyflwynwyd cyfanswm o 4,990 o gwestiynau llafar. Ceir rhestr isod yn nodi i bwy y gofynnwyd y cwestiynau hyn:

	Nifer y cwestiynau llafar a gyflwynwyd
Prif Weinidog Cymru	1,046
Y Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	585
Y Gweinidog dros yr Economi a Thrafnidiaeth	557
Y Gweinidog dros Blant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau	538
Y Gweinidog dros yr Amgylchedd, Cynaliadwyedd a Thai	503
Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol	465
Y Gweinidog dros Dreftadaeth	438
Y Gweinidog dros Gyllid a Chyflenwi Gwasanaethau Cymdeithasol	416
Y Gweinidog dros Faterion Gwledig	398
Y Cwnsler Cyffredinol	26
Comisiwn y Cynulliad	18

Yn ystod cyfnod yr adroddiad hwn, gofynnwyd chwe chwestiwn brys ar bynciau a oedd yn amrywio o gollu swyddi yng Nghymru i ddatblygu ffermydd gwynt.

Cyflwynwyd 2,242 o gwestiynau ysgrifenedig y Cynulliad yn ystod y cyfnod hwn.

Helpu Aelodau'r Cynulliad i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif

Yn ystod y flwyddyn, cynhyrchwyd 3,593 darn o waith ysgrifenedig gan Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau, gan gynnwys 3,428 o ymatebion i ymholiadau unigol a 579 o ddarnau o waith ymchwil a oedd yn sail i waith Aelodau'r Cynulliad wrth iddynt naill ai ddwyn Gweinidogion Cymru i gyfrif mewn Pwyllgorau craffu, neu wrth iddynt wneud cyfreithiau i Gymru mewn Pwyllgorau deddfwriaeth.

Pwyllgorau sy'n dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif

Fel rhan o'u rôl yn dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif, bydd Pwyllgorau'r Cynulliad yn edrych yn fanwl ar faterion fel sut y mae Gweinidogion Cymru yn gwario arian cyhoeddus a pha mor effeithiol y mae polisiâu'n bodloni amcanion. Yn gryno, mae Pwyllgorau craffu'r Cynulliad Cenedlaethol yn sicrhau bod Llywodraeth Cymru yn atebol am ei gweithrediadau, a hynny ar ran pobl Cymru.

Bydd Pwyllgorau yn argymhell ffyrdd y gall polisiâu Llywodraeth Cymru fod yn fwy cadarn a'i gwariant fod yn fwy effeithiol, effeithlon a darbodus. Bydd Pwyllgorau hefyd yn gweithio gydag unigolion a sefydliadau mewn ffordd ragweithiol ac arloesol, a rheini'n unigolion a sefydliadau sy'n gallu mynegi safbwyntiau a phrofiadau pobl Cymru.

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliodd y Cynulliad 257 o gyfarfodydd craffu nad ydynt yn rhai deddfwriaethol.

Cynnwys pobl Cymru wrth ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif

Fel rhan o ymrwymiad y Cynulliad i sicrhau bod safbwyntiau pobl Cymru yn sail i'n holl waith, yn cynnwys dwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif, ymgymrodd nifer o Bwyllgorau'r Cynulliad â ffyrdd arloesol o gynnwys y cyhoedd yn eu gwaith.

Er enghraifft, fel rhan o'i ymchwiliad ar ganiatâd tybiedig i roi organau yng Nghymru, cynhaliodd y Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol fforymau trafod ar-lein ar wefan y Cynulliad a lluniwyd dau holiadur byr i'w defnyddio mewn ysgolion ac yn adeiladau'r Cynulliad Cenedlaethol ac roedd hefyd modd pleidleisio ar y mater hwn ar-lein.

Penderfynodd y Pwyllgor Menter a Dysgu weithio'n anffurfiol er mwyn cynnal ymchwiliad i'r cymorth sydd ar gael i bobl â dyslecsia yng

Nghymru. Roedd y Pwyllgor am roi dinasyddion Cymru wrth wraidd ei waith craffu ac felly cyfarfu â phlant â dyslecsia a'u teuluoedd yn ystod bore coffi anffurfiol er mwyn rhoi cyfle iddynt fynegi eu barn yn agored i aelodau'r Pwyllgor. Roedd hwn hefyd yn gyfle i aelodau'r Pwyllgor glywed tystiolaeth yn uniongyrchol gan y rheini â dyslecsia o ran y rhwystrau y maent hwy a'u teuluoedd yn eu hwynebu'n ddyddiol.

Wrth ymchwilio i wasanaethau eirioli ar gyfer plant a phobl ifanc, cyfarfu aelodau o'r Pwyllgor Plant a Phobl Ifanc â phobl ifanc o amrywiaeth eang o oeddrannau a chefnidir, a hynny mewn saith lleoliad yng Nghymru. Roeddent am sicrhau bod y trafodaethau'n cael eu cynnal mewn amgylchedd lle byddai plant a phobl ifanc yn teimlo'n gyfforddus ac yn gallu siarad am faterion anodd neu sensitif heb deimlo'n swil.

Edrych i'r dyfodol

Mae'r flwyddyn ddiwethaf wedi dangos y manteision sy'n gysylltiedig â chynyddu ymgysylltiad yng ngwaith y Cynulliad, a byddwn yn parhau i roi pwyslais cryf ar nod strategol y Cynulliad o gynyddu cyfranogiad yn y broses ddemocrataidd.